

מיומנויות העובדים בישראל בראי הזמן

יותם מרגלית, זק הירש

המכון הישראלי לדמוקרטיה

המהפכה התעשייתית והטכנולוגית משנות את פני שוק העבודה בעולם. הביקוש לעובדים משתנה, ואתו גם סוג המשימות הנדרשות בעבודה, ההתמחויות וההכשרות. קצב השינוי של המשימות בשוק העבודה הולך וגובר, בעוד שמערכות החינוך וההכשרה משתנות לאט ומתקשות לעמוד בקצב. כתוצאה מכך נוצרים פערים בין המיומנויות של העובדים ובין מה שנחוץ בשוק העבודה. מחקרים אודות הפער הזה נעשים בעולם בשיטות שונות, וכולם מגיעים למסקנה כי אם בעבר מרבית העבודות דרשו מיומנות פיזית, ידנית וחזרתית, הרי שכיום מחפשים מיומנויות בינאישיות ויצירתיות הדורשות ידע ומיומנות קוגניטיבית.

צוות חוקרי המכון הישראלי לדמוקרטיה ביקש לבחון את הסוגיה בהסתכלות ספציפית על שוק העבודה הישראלי בעשורים האחרונים. נעשה מאמץ לאתר את מוקדי הפערים העיקריים, תוך מבט לעבר קבוצות אוכלוסייה שונות בישראל. דגש מיוחד ניתן להסתכלות על המתרחש בתעשיית ההייטק, שמשקלה בישראל מאוד דומיננטי. שיטת המחקר נשענה על ניתוח מאגר נתוני העתק של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, וכן על סקר עובדים מקיף בישראל שנתן תמונה עדכנית ועמוקה.

ממצאים עיקריים

1. המיומנויות הנדרשות ביותר במשק הישראלי כיום הן הבינאישיות (כמו תקשורת בינאישית, יכולת ביטוי בע"פ וגמישות). ישנה מגמה של עליה בעצימות המשימות הקוגניטיביות (כמו יכולת פתרון בעיות וכישורים אנליטיים, לצד ירידה משמעותית בצורך במיומנויות הפיזיות החזרתיות והלא חזרתיות).
2. במילותיו של המחקר: "השינויים בין השנים 2001-2022 שקולים לתוספת של 190,000 מהנדסים למצבת העובדים וגריעה של 220,000 מפני אשפה".
3. ממצאי המחקר מאששים את החשיבות הגדולה של המיומנויות הנמדדות במחקר פיז"ה עבור עובדי ההייטק בישראל. מיומנויות אלו נמצאו כחשובות מאוד גם עבור שאר העובדים במשק, ובעיקר עבור עובדים שהם בעלי השכלה אקדמית.
4. עובדים רבים ציינו את השפה האנגלית כצורך חשוב לביצוע עבודתם, ובאותה נשימה ציינו כי יכולתם בשפה נמוכה מהדרוש. פער זה קיים גם בקרב עובדים בעלי השכלה אקדמית.
5. נמצא קשר שלילי מובהק בין רמת הדתיות לבין רמת המיומנויות, בעיקר בשפה האנגלית. בקרב קבוצות האוכלוסייה בישראל, החברה החרדית מצויה בפער הגבוה ביותר בכלל המיומנויות שברשותה, בהשוואה לכל הקבוצות במשק.
6. החוקרים מזהים כי הבינה המלאכותית כבר מתחילה לשנות את תמונת המיומנויות הנחוצה לעובדים. בקרב מעסיקים גדולים, מיומנויות AI כבר מצויות במקום הראשון בצורך להכשרת עובדים. החוקרים מעריכים שהחשיבות של המיומנויות הבינאישיות החסינות תעלה בפני שינויים טכנולוגיים.